

Չե կարճաճոյ խուրին տարբերի 'ի հայրակա-
նէն նուրբ ասոյնեգործութեամբն և ուղղորդու-
թեամբն . իսկ քանդակ կամ փորագրութիւն կի-
սարձանին , խուրին , կառացն , տառից և այլոց՝
առաւել արուեստակերտ և ճարտար քան որք
երեւին 'ի դրամն ժամանակակցին նորա և աղջակ-
ցին արքային Պարթեւաց (Պարսից) Ռոտայ կամ
(Ռօդայ . թուանիշ տառս Շ, եթէ ցուցակ իցէ
որքանութեամբն անացն գահակալութեան՝ համեմա-
տի 54 ամին նախ քան զձեռունդն Վրիստոտի . իսկ
փակագիրս ՅԵՐ , ըստ կարծեաց պարոն Վարդգ-
ղոսայ Նշանակէ զգաւառն Վսեբքսենէ կամ
փողերանոցն , ուր հատանէին դրամք թագաւո-

հերեցին իշխանութիւնը երկրորդնու առաջարկութիւնը պաշտպանեալ համար : Ի վերայ այս ամենայնի խիստ դժուարին խնդիր մըն է այս . և հետեւ արտ անոր գործադրութիւնը տարակուսելի է յայտնի պարագայից մէջ :

Կառավարութիւնը մասնաւորապէս զբաղեալ է Վերամանկի գործող - վրայը . այս օրերս բանի մը անգամ պաշտոնեաները գու մարտեցան Վերամանկի պաշտը : Եւ Վարդէնի նախագահութիւնը : Եւ Վարդէնի մէջ Տրեղոյայէն , Վ Էնայէն և Պէր լինէն եկած ծանր լուր վրայը խորհուրդ եղաւ . և ժողովը որոշեց , կրեն , սրբաւրդ Վարդէնի կառավարութիւնը իմաց տրուի , թէ Վարդիան իրուսիոյ իրաւունքը պիտի պաշտպանէ եթէ Վերամանկի այս երկու մեծ տեղութեանց մէջ կուր մը պատահեալ :

— Փարսիոյ գերաւորութիւնը Վրբայիսկոյսը տեսնելով գէշ հետեւութիւնները որ եկեղեցականաց քաղաքականութեան մէջ խառնուելէն կրծագիւտէն օր և իրենց բարոյական և կրօնական ազդեցութիւնը կրկնուցեն , պատուէրագիր մը հրատարակեալ էր անցեալները՝ որով կարգիւր Վարդիան հոգեւորականները որ աշխարհական իշխանութեան վերաբերեալ գործող միջամտել չըլլան ամենաին : Եւ պատուէրը խիստ բարի ազդեցութիւն մը ըրաւ աշխարհական խաղաղութիւն և բարեպաշտ անձանց վրայ : Սակայն կերելի թէ եկեղեցականներէն շատ տհաճութիւն ցուցուցին այս բանին . բանդի ահաւասիկ Շարդիի եպիսկոպոսը ինքիւ ըստած եկեղեցականաց օրագրին մէջ հոլովական գիր մը կրհրատարակէ , որով Փարսիոյ արքեպիսկոպոսին գրածները կրհրքէ բոլորովին :

ՓԱՐՏԻՉ , 18-30 Մարտի . Բանագիր-սինիւ օրագիրը յօդուած մը հրատարակեց Վահագնեցիին իշխանութիւնը երկրորդնու վրայը , որ մեծ ազդեցութիւն ըրաւ զանազան կուսակցութեանց վրայ , և մայրաքաղաքի օրագրաց մեծ նիւթ մը եղաւ այս բանը : Կոստանդնուպոլսոյ նոր գեապան մօսիւ տը Լալայէթը այս օրերս պիտի մեկնի իւր պաշտօնին երթալու Հռոմէն անցնելով :

ԳԵՐՄԱՆԻԱ . Տրեղոյայի մէջ եղած խորհուրդները մինչև ցայսօր չըլլան որոշում մը տալ Վերամանկան խնդրին . որուն լուծումը թէպէտեւ ի սկզբան գիւրին կերեւէր , և ստուգել այնպէս էր եթէ իրուսիոյ և Վարդիոյ կառավարութեանց մէջ եղած համաձայնութիւնը չաւրուէր : Սակայն այս համաձայնութիւնը օրըստօրէ նորենոր դժուարութիւններով կը շարունակուի , և շատ վիճարանութիւններէ և խորհուրդներէ ետեւ , կրտսնեմը այսօր որ Վերամանկան խնդիրը քայլ մըն ալ յաւաք գացած է : Բանդի այս խնդրին գլխաւոր վարձանը երկու բանի վրայ կայացեալ է , որ են Վարդիոյ տեղութեան իւր բոլոր երկիրներով Վերամանկան դաշնակցութեան մէջ մտնելը , և այս դաշնակցութեան նախագահութեան կերպը որոշելը : Եւ Վարդի այս երկու մեծ դժուարութիւնները տակաւին անորոշ կը մնան : Վերամանկի պղծիկ տէրութիւնները , և մասնաւորապէս Վրբայի և Վարդիան դէմ կը դնեն և չեն ուզեր , որ Վարդիոյ իշխանութեան տակ եղած երկիրները՝ որպիսի են Իտալիան , Սլաւոնիան և Հունգարիան Վերամանկան դաշնակցութեան մէջ մտնեն , ըստ օրում 1815ին եղած Վ Էնայի պայմանագրութեան գէմեն . և այս պայմանագրութիւնը , ինչպէս յայտնի է , Եւրոպայի գլխաւոր տէրութեանց խորհրդով շնորհած է : Իսկ նախագահութեան կերպը որոշելուն վրայը ուրիշ դժուարութիւն մը կը տեսնուի , բանդի Վարդիան կը պահանջէ որ ինքը միայն նախագահ ըլլայ Վերամանկան դաշնակցութեանը : Իսկ Վրբայի և Վարդիան այս բանին ամենաին հաւանութիւն չտալով , կուզէ որ ինքն ալ մասնակցի ըլլայ այս նախագահութեանը :

ՌԱՆՈՒՅԱՆ ԽՈՒՄՔ

Չմուտիւ , 30 Մարտի :

Ինտոնէն հասած վերջի լուրերը կրծանուցանեն թէ , ազգային երեսփոխանաց նիստին մէջ՝ որ ի 13-25 մարտի , պաշտպան խնդրին դէմ եղած առաջարկութեան երկրորդ ընթերցումը՝ ժողովին մեծազոյն մասին հաճութեամբ ընդունուել է :

այսինքն 458 քուէով՝ ընդդէմ միայն 95 քուէից : — Վարդիոյ օգոստոսիաւ կայացը՝ ընկերութեան բանի մը երեւելի պաշտօնատարաց մարտի 10-22ին հասաւ ի թրեւտ , ուր 5 օր մնալէն ետեւ Վրբայի գնաց : Կայացը այս նաւահանգստին մարտից ազատութիւնը նորէն չնորհեց :

— Կայսերական գործակալ մեծաշաք Վրբայի հետ եֆէնոյն , որուն Պարկաղ օլտարն երթալու ծախուցինք նախընթաց թերթովին , ամսոյս 19ին վերադարձաւ ի քաղաք , ուր կը շարունակէ ի գործ գնել իւր պաշտօնը :

— Վրբայի ճարտարապետ վանմախալ Կարապետ ամիրային երէց օրէն յարգամեծար Վրտոն աղան , ամսոյս 26ին առաւօտուն գաղղիական շոգեհատով հասաւ Իրքիւ . ուր բանի մը ժամ մնալէն ետեւ՝ նոյն շոգեհատով շարունակեց իւր ծախարհարհութիւնը դէպ ի Սարսիլիա . ուսկից Փարսիոյ պիտի երթայ իւր երրորդ անգամաւ Վարդիս աղային այցելութիւն ընելու , որ ինչպէս յայտնի է , Վրբայի Վարդի գլխաւոր զանազան ուսմանց կրհետէն : Զարգամեծար Վրտոն աղան Ինտոնի արուեստից ընդհանուր յոյցին ալ ներկայ պիտի գտնուի , և վերադառնալու Վրբայի և Իտալիոյ գլխաւոր քաղաքները պիտի ստորտի :

Յիշեալ արժանապարգ աղան իւր մեկնելէն առաջ հաճեցաւ այցելութիւն ընելու մեր սուրբ Սեպուրեան գլխաւոր մանկանց և սրբոց Հռիփսիմեանց գլխաւոր օրհորդաց :

— Վասպուրէն կը գրեն թէ , յիշեալ քաղաքին Հայոց եկեղեցին մարտի 25ին գործը մտեր են , և անոր մէջ գտնուած բոլոր արժանիքները և սրբաղան անթմեքը և եկեղեցական զգեստները ամենալ վերցուցեր են : Կը հաստատուեն թէ 7-8 օրոյս արժանիքներ կը գտնուէր . այս փառք խիստ մեծ է : Վասպուրի փոքրամիւ ժողովրդեան ալ քաղաքութեան հետ բաղդատելով :

— Մեր առջ առջև ունիմք ամսական երկու նոր օրագիրներ՝ մէկը Բանագիր և միւրը Բարապաս Սարգիս Սահակեան անուամբ . որ 1851 յունվարէն սկսեալ կը հրատարակուին ի Կոստանդնուպոլսոյ : Իտոնցմէ առաջինը այսինքն Բանագիրը , 4 թերթով թափաղակով պատուական տետր մըն է , որ ազգային , բանասիրական և քաղաքական նիւթոց վրայը կը խօսի : Իմքապարիկ կամ աշխատասիրողն է յարգել պարոն Ս. Յ. Հասարեան՝ երեսփոխարէն , ազգասէր և տաղանդաւոր . որ կը խոստանայ ազգային մասին մէջ յատկապէս ազգին յառաջագիւտութեանը միտ գնել իւր բոլոր ջանքերը , բանասիրական մասին մէջ կը թել և զուարճանքով միանգամայն , և քաղաքական մասին մէջ ժամանակակից գործող ճշգրիտ պատմութիւնը տալ : Եւ պայմանները բաւականապէս գործ գրուած՝ կրտսնեմը՝ արդէն հրատարակուած 2 ամսական տետրուկաց մէջ , և երկրորդութիւն շունիմք թէ այսպիսի ազգագրութեան պայմաններով Բանագիրը յաջողութեամբ պիտի յառաջագիւտէ և ազգին ընդհանրութեան քաջալերութեան և նպատուութեան վրայ իրաւունք պիտի ստանայ :

Եւ ամսական տետրակը ի Բերա պարոն Հ. Վարդիս տպարանը կը տպուի : Կարագրութեան տարեկան գինը 60 զէշէ . և ըստ խնդրոյ պատուէն աշխատասիրողին՝ Վրբայի հրատարակիչ յանձն կուտու հարկաւոր դիւրութիւնները մուտեցանք յիշեալ ամսական տետրակին ստորագրուի ռուբլոյ 1 ռուբլոյց իրքիւ մէջ :

Երկրորդ օրագիրը՝ այսինքն Սարգիս Սահակեան Բարապասը կը ծառէ բարոյական , բանասիրական , տնտեսական և ուսումնական նիւթոց վրայը , և աշխատասիրողներն են Սամարիոյ սուրբ Սահակեան բարեհաճութեամբ վարձարանին յառաջագիւտ շարկութիւնը : Գրիլի և ըստ ամենայն մասին օգտակար աշխատութիւն , որուն յաջողութիւն և յարստութիւն կը շարունակուի մը ի պարծանս սուրբ Սահակեան ինկերութեան և յօգուտ և ի պայծառութիւն ազգին :

Եւ ամսական տետրակը մեծ ու թաճալ թերթ մըն է , որ յարգել պարոն Յ. Սահակեանի տպարանը կը հրատարակուի . տպարանին անունը գնեւէն ետեւ , աւելորդ կը համարուի ըսել թէ շատ մաքուր տպագրութեան է : Տարեկան ստորագրութեան արժէքը 20 զէշէ . խիստ աւան գին , ուստի երկրորդութիւն շունիմք թէ պիտի քաջալերէ

ամէն կարգի բարեօրէն անձինքը ստորագրուիլ այս՝ իւր սեռին մէջ պատուական տետրակին :

— Չինաստանի Ու-Շան-Սու քաղաքը այն պիտի ստակայի հրդեհ մը պատահէր է , որուն նմանը ոչ միայն ի Չինաստան , այլև բոլոր երկրապետոյս վրայ պատահած չէ մինչև ցայսօր : Հարկ է գիտնալ որ Վիանի գետոյն եղիւրդ երկու փարսախ երկայնութեամբ տարածութեան մը վրայ մեծ ու պղծիկ բաղնիքիւ նաւեր իրաւում մօտ խարսխած են միշտ . որոց մէջ ոչ միայն նաւապետը և նաւաստիները կը գտնուին , այլև բոլորեալ ընտանիքներ , որոնք յիշեալ նաւուց մէջ կը ըննանին և կապրին : Եւ նոյն ամիս գիտնալ բերի 20ին գինը , որ արտաքց կարգի ստակի հով կը լիւնէր և գետը ալեկոծեալ էր , դժբաղդութեամբ կրակ կիսիայ այս նաւուց մէջ և անոնց վրայի կարգաւորութեան (գաթրան) և ուրիշ զիւրապետ նիւթերէն բոլորեալ իսկոյն կը տարածուի բոլոր նաւուց մէջ ահագին կերպիւր : Եւ Կը հաստատուեն թէ 30 հազար նաւէն աւելի հրդեհաւոր եղեր է երեք ժամու մէջ , և մէջը գտնուող անձանց մեծագոյն մասը այրեր են , և մնացեալները գետոյն կատաղի ալեացը մէջ թաղուելով խղճուել են : Խիստ չափաւորութեամբ եղած հաշուից համեմատ եօթանասուն հազար հոգիէն աւելի զոհ եղեր է այս դժբաղդ և ստակի հարուածոյն :

ՌԱՆՈՒՅԱՆ ԽՈՒՄՔ

Չմուտիւ , 30 Մարտի :

Փարսիական վրայը Վրբայի հասած լուրերը խիստ յաջող ըլլալուն համար , այս տարանքը շատ կուզուի և գիտնուի ըստ երկ մանց պիտի բարձրան : Եւ Վարդի Վրբայի տետրակին գինը՝ 67-68 զէշէ կը նշուի : Եւ Վրբայի տետրակին գինը՝ 88-89 , և Բանագիրը ըստածը՝ 71 զէշէ : Հիմա կը հիմա 20 հազար կենդանի շոյ անվաճառ փալամուտ կայ քաղաքի մէջ . բայց պատուական տետրակ խիստ բիշէ : Եւ Վրբայի հանգարտութեան մէջ է . և թէպէտ նոր վաճառում մը չի գտու , սակայն ծախու առնողները 88 զէշէ աւելի դին չեն մատուցաներ : Տարանք նմանապէս հանգարտութեան մէջ է , հաղիւ թէ 235-245 զէշէ կը ծախուի կենդանի շոյ տետրակին : Բանագիրը արժէքը՝ 225-245 զէշէ ըստ տետրակին : Եւ հիմա մեծ հանգարտութեան մէջ կը լիւնուի , և դրամով ծախու առնող չի , այլ միայն ուրիշ տպարանաց հետ՝ փոխանակութեամբ : Եւ Վրբայի շուղուի և 171/2-221/2 զէշէ բիշէն դժուարաւաճառ է :

Ինչպէս բրամիտիւն-թեան :

Ինտոն	111 1/2 - 112	Հինգնոցով
Մարտի	179 1/2 - 180	
Թրեւտ	339 - 340	

ՌԱՆՈՒՅԱՆ ԽՈՒՄՔ

Պարսիայ Պիլիս և Պիլիս , որոնք շար քաղաքներն ի վեր պապանեաց համար քաղաք մը հասարակութեան ի Փարսի , յանկալը Վրբայի մէջ և քաղաքի զարդ անուի , զոր իրենց քաղաքը պապած է Եւրոպայի մէջ , ինչպէս ան ալ առնել Վրբայի ծննդաւր ի իրենց զաւակաց իրենութեան և հանգարտութեան համար յարաբար հոգաբարութեան և անխնայ ջանք ի գործ պիտի դրուի : Եւ քաղաքին խորհրդարանութեան հիմն գերաբանական ինչպէս իրեն է . զոր վերաբանութեան վրայ յաջողութեամբ Եւրոպայի բարեկրթութեան հետ . որուն նպատակն է Եւրոպայի , Ռուսիոյ , և Վրապալարութեան : Եւ Վրբայի մէջ իրեն սեկտիւներ ընտանութեան , որ ինչպէս անխնայութեան , ինչպէս անխնայութեան , ինչպէս անխնայութեան : Եւ Վրբայի անխնայութեան և անխնայութեան անող իրեն է իրեն քաղաք . և Վրբայի անխնայութեան անող գրեթէ իրեն ինչպէս անխնայութեան . որոնք են , Շան Լիւն , Վարդի Պիլիս , և Լիւն - Վարդի ինչպէս 8 :

Հրատարակիչ և տէր քաղաք . Գրիս Գ . Պալտապարտիս :